

Valné zhromaždenie Historického odboru Matice slovenskej

Valné zhromaždenie Historického odboru Matice slovenskej (HO MS) sa uskutočnilo 30. júna 2021 v priestoroch Slovenskej advokátskej komory v Bratislave. Rokovanie otvoril a viedol predseda HO MS Róbert Letz. Prítomní si ako prvé minútou ticha uctili osobnosti späť so slovenskou historiografiou a HO MS, ktoré v uplynulom období zomreli. Boli to najmä dlhoročný predseda HO MS profesor Richard Marsina, profesori Jozef Šimončič, Ladislav Tajták, ďalej Viliam Jablonický a ďalší. Prítomní delegáti následne schválili program rokovania a predseda mandátovej komisie Pavol Demjanič informoval, že na valnom zhromaždení je prítomných 26 členov HO MS. Tento počet v priebehu zasadnutia narástol na 30 členov.

Prítomní sa následne venovali aktivitám HO MS za posledné funkčné obdobie (2017 – 2021). Tajomníčka HO MS Natália Petranská Rolková predniesla *Správu o činnosti HO MS za roky 2017 – 2021*. Uvádza sa v nej, že 13. decembra 2017 bol za podpredsedu HO MS zvolený Ivan A. Petranský a od 12. apríla 2018 došlo k zmene na poste tajomníka HO MS. Petra Mulíka vystriedala v tejto funkcii Natália Petranská Rolková. Hospodár nebol zvolený, poverená vypracovať *Správu o hospodárení HO MS za roky 2017 – 2021* bola na konci volebného obdobia Miriam Viršínská. Boli uskutočnené nasledovné vedecké podujatia: konferencia *Slovenské emancipačné a štátoprávne úsilia v 20. storočí* (K 100. výročiu založenia ČSR a 25. výročiu vzniku SR), 25. – 26. októbra 2017 v Bratislave (zodpovedný organizátor Ján Bobák); vedecké kolokvium *Pittsburská dohoda a vznik ČSR*, 30. mája 2018 v Bratislave (zodpovedný organizátor Marta Dobrotková); konferencia *Slovenský autonomizmus ako historický fenomén*, 11. októbra 2018 v Bratislave (zodpovedný organizátor Róbert Letz); odborný seminár pri odhalení busty Samuela Zocha na budove NR SR, 29. októbra 2018 v Bratislave (zodpovední organizátori Ivan Mrva, Peter Mulík); odborný seminár *Viedenská arbitráž – 80. výročie straty slovenského juhu*, 21. novembra 2018 v Bratislave; konferencia *Rok 1919 a Slovensko*, 10. júna 2019 v Košiciach (zodpovedný organizátor Peter Mulík); konferencia *Matica slovenská v dvadsiatom storočí* (pri príležitosti 100. výročia oživotvorenia MS), 1. októbra 2019 v Bratislave (zodpovedný organizátor Ján Bobák); konferencia *Slovensko a prelomový rok 1939*, 28. októbra 2019 v Bratislave (zodpovedný organizátor Peter Mulík); vedecké kolokvium *Trianonská mierová zmluva z hľadiska historických slovensko-maďarských vzťahov*, 10. júna 2020 v Bratislave (zodpovední organizátori Róbert Letz, Ivan Mrva, Bruno Čanády, Peter Mulík). Plánovaná konferencia *Komunizmus v slovenských dejinách* (zodpovedný organizátor Ján Bobák) a seminár *Memorandum národa slovenského 1861 – 2021* (zodpovedný organizátor Ivan Mrva) sa v dôsledku protipandemických opatrení neuskutočnili.

Vo funkčnom období boli uskutočnené vedecko-populárne podujatia v rámci cyklu *Rozhovory o histórii* v Bratislave: *Rok 1968 ako neúspešný pokus o reformu*, 21. júna 2018 (zodpovedný organizátor Ján Bobák); *170 rokov od Žiadostí slovenského národa*

a od prvého Slovenského zjazdu (zodpovedný organizátor Ivan Mrva); *Slovenská národná rada a Slovenský snem v politických koncepciách Slovákov*, 3. októbra 2018 (zodpovedný organizátor Miriam Viršinská); *Konštantín – Cyril svätec, vedec a diplomat*, 20. februára 2019 (zodpovední organizátori Marek Vadrna, Peter Mulík); *Matičný tajomník Štefan Krčméry a samospráva Slovenska*, 8. augusta 2019 (zodpovedný organizátor Lukáš Krajčír); *Príčiny a dôsledky Slovenského národného povstania*, 5. septembra 2019 (zodpovední organizátori Pavel Mičianik, Peter Bielik).

Vo funkčnom období sa vykonali tieto vydavateľské aktivity a edičná činnosť: LETZ, Róbert a kol. *Slovenské územie v historickom kontexte*. Martin, 2017; BOBÁK, Ján a kol. *Slovenské štátoprávne snahy v dvadsiatom storočí*. Martin, 2018; HOMZA, Martin – MALINOVSKÁ, Nora. *Haličsko-volyňská kronika*. Martin, 2019; MRVA, Ivan – MULÍK, Peter. *Rok 1918 a Slováci*. Martin, 2019; MULÍK, Peter – PAVELCOVÁ, Zuzana (zost.). *Pittsburská dohoda. 100 rokov od podpísania Česko-slovenskej dohody v Pittsburghu*. Martin, 2019; LETZ Róbert a kol. *Úsilie Slovákov o autonómiu*. Martin, 2019; PETRANSKÁ ROLKOVÁ, Natália. *Matica slovenská a národná otázka v prvej Československej republike (1919 – 1938)*. Martin, 2019; PETRANSKÝ, Ivan A. *Udalosti a osobnosti dejín katolíckej cirkvi na Slovensku v 20. storočí*. Martin, 2020; MULÍK, Peter. *Podiel kresťanstva na formovaní Slovákov*. Martin, 2020; LETZ, Róbert – MAKYNA, Pavol (zost.). *Rok 1918 v historickej pamäti Slovenska a strednej Európy*. Martin, 2021; MULÍK Peter a kol. *Rok slovenských historických rozhodnutí*. Martin, 2021; spolupráca pri príprave periodika *Historický zborník* č. 2/2017, 1/2018, 2/2018, 1/2019, 2/2019, 1/2020, 2/2020, 1/2021.

Vo funkčnom období udelil HO MS Cenu Daniela Rapanta týmto osobnostiam: na rok 2018 10. decembra 2018 Jozefovi M. Rydlovi; na rok 2019 15. októbra 2019 Alene Bartlovej a Eve Frimmovej; na rok 2020 priznal HO MS 25. októbra 2020 cenu Brunovi Čanádymu a Mariánovi Markovi Stolárikovi, cena však pre protipandemické opatrenia nebola vo funkčnom období odovzdaná.

Z hľadiska iných aktivít bolo potrebné spomenúť: oslavu 95. narodenín historika, dlhoročného predsedu Historického odboru MS Richarda Marsinu, 10. mája 2018 v Bratislave; otvorený list HO MS poslancom Mestského zastupiteľstva hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy proti premenovaniu časti Vajanského nábrežia na Námestie Tomáša G. Masaryka, 30. mája 2018; spomienkové podujatie k 150. výročiu úmrtia Štefana Moyses, 4. júla 2019 v Bratislave.

V pandemickom období pokračovali práce na zosumarizovaní členskej základne HO MS a tvorbe tzv. matričnej knihy. Tá bola elektronicky predložená Výboru HO MS zvolanému na 8. októbra 2020. Zasadnutie sa, žiaľ, už neuskutočnilo. Došlo teda k omeškaniu zaslania matričnej knihy HO MS na Členské ústredie MS (ČÚ MS), z čoho rezultoval list ČÚ MS z 1. decembra 2020 o preradení HO MS medzi tzv. neaktívne odbory. Na základe podnetu predsedu HO MS Róberta Letza zo 7. januára 2021 došiel po preskúmaní celej veci Dozorný výbor MS 30. apríla 2021 k rozhodnutiu o neplatnosti rozhodnutia ČÚ MS. Toto rozhodnutie zverejnil 14. júna 2021. HO MS tak mohol pokračovať vo svojej činnosti a aj zvolať riadne valné zhromaždenie HO MS.

Podpredseda HO MS Ivan A. Petranský predniesol následne v zastúpení Miriam Viršinskej *Správu o hospodárení HO MS za roky 2017 – 2021*. Podľa tejto správy bol stav účtu HO MS vedený v Slovenskej sporiteľni k 31. júlu 2017 vo výške 150,34 € a k 31. máju 2021 vo výške 1 018,36 €. Príjmy tvorili príspevky z ústredia MS (1 300 €) a členské príspevky (358 €) – spolu 1 658 €. Výdavky tvorili náklady na udeľovanie Ceny Daniela Rapanta (450,00 €) a bankové poplatky (338,88 €) – spolu 788,68 €. Stav hotovostnej pokladne bol k 21. augustu 2017 vo výške 21,54 € a k 29. júnu 2017 vo výške 50 €. V sledovanom období tvorili hotovostné príjmy členské príspevky (134 €), hotovostné výbery z účtu HO MS (500 €) a dary HO MS (300 €) – spolu 934 €. Výdavky z hotovostnej pokladne tvorili sumu 905,54 € – tie boli použité na prenájom sály na udeľovanie Ceny Daniela Rapanta, na honoráre pre účinkujúcich, kancelárske potreby a poštovné, na konferencie, odborné kolokviá, na zasadnutia výboru, jubileá a na pohreby členov HO MS.

Jedným z hlavných bodov valného zhromaždenia bola voľba nových orgánov HO MS na roky 2021 – 2025. Za predsedu HO MS bol zvolený počtom hlasov 29 Ivan Mrva. Za členov Výboru HO MS (podľa počtu hlasov) boli zvolení: Natália Petranská Rolková, Emília Hrabovec, Ivan A. Petranský, Beáta Katrebová Blehová, Martin Lacko, Peter Sokolovič, Róbert Letz, Ján Bobák, Pavol Demjanič, Martin Homza a Roman Michelko. Náhradníkmi Výboru HO MS sa s najvyšším ďalším počtom hlasov stali: Ján Lukačka, Tomáš Černák a Branislav Kinčok. Za členov Dozorného výboru HO MS boli zvolení: Miroslav Kamenický, Miriam Viršinská a Bruno Čanády, náhradníkom sa stal Radoslav Žgrada.

Okrem volieb do orgánov HO MS sa na valnom zhromaždení uskutočnili aj voľby kandidátov do orgánov MS a delegátov na valné zhromaždenie Matice slovenskej (VZ MS). Volebná komisia na čele s Antonom Hrnkom konštatovala, že bolo prevzatých a odovzdaných 29 hlasovacích lístkov, pričom všetky boli platné. Na základe výsledkov volieb HO MS navrhol: na predsedu MS Štefana Martinkoviča; na členov Výboru MS Romana Michelka; na predsedu Dozorného výboru MS Jána Bulecu; na členov Dozorného výboru MS Bruna Čanádyho a Františka Ďurinu; na delegátov za HO MS na VZ MS: Ivana Mrvu, Ivana A. Petranského (1. náhradník) a Pavla Demjaniča (2. náhradník).

Novozvolený predseda Ivan Mrva vo svojom príhovore poďakoval delegátom za jednomyselnú voľbu, ktorú berie ako veľký záväzok, a poďakoval aj doterajšiemu predsedovi Róbertovi Letzovi za vykonanú prácu. Načrtnol svoje priority v predsedníckej funkcii a víziu ďalšieho smerovania HO MS. Zdôraznil pritom, že je potrebné upevniť a prípadne aj rozšíriť členskú základňu HO MS predovšetkým o mladších historikov, absolventov vysokých škôl, ale aj o záujemcov a podporovateľov aktivít HO MS. Uviedol, že sa musí zlepšiť koordinácia i propagácia činnosti HO MS a práce členskej základne, k čomu by prispela lepšia vzájomná informovanosť vďaka osobitnej webovej stránky HO MS v rámci matičného elektronického portálu. Vytýčil program spolupráce s akademickými pracoviskami, múzeami a vysokými školami, aby sa prostredníctvom diskusie a výmeny názorov zblížovali stanoviská na niektoré problémy slovenských dejín. V rámci grantového programu považuje za potrebné pokračovať vo vydávaní odborných

publikácií a jazykových prameňov k dejinám Slovenska a Slovákov. Navrhol tiež, aby HO MS usporiadal v priebehu štvorročného obdobia vedecké konferencie pri príležitosti významných výročí (o. i. ide o 30. výročie vzniku SR či 160. výročie Viedenského memoranda) a do roku 2025 pripravil syntézu slovenských dejín, prípadne dejín MS.

Prvé zasadnutie Výboru HO MS po valnom zhromaždení sa uskutočnilo 8. septembra 2021 v Bratislave. Verejným hlasovaním bol na ňom za podpredsedu HO MS zvolený Ivan A. Petranský a za tajomníka a súčasne aj hospodára HO MS Pavol Demjanič. Na zasadnutí dozorného výboru z 11. februára 2022 bol za jeho predsedu zvolený Bruno Čanády.

Pavol Demjanič